[Souvislosti otázky po víře – kosmické i dějinné]
Ladislav Hejdánek
This is a part of the original document:
1985-1 (rukopis)
jedná se o část původního dokumentu:
1985-1 (rukopis)

- myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 27. 8. 1985
- philosophical diary – record, Czech, origin: 27. 8. 1985

[Souvislosti otázky po víře – kosmické i dějinné]

850827–1

(8) (27. 8. 85, Ostr.)

Jaspers formuluje hned na začátku, oč jde v otázce víry: jde o to, „z čeho a směrem k čemu žijeme“ („woraus und wohin wir leben sollen“ – tedy vlastně „máme žít“). To je vskutku filosofická otázka par excellence. Na první pohled to může vypadat jako náhlý přechod našeho zájmu z oblasti ontologie a kosmologie do oboru etiky. Ale filosofické disciplíny nedovolují takovou specializaci, jakou známe z odborných věd. Etická problematika zůstává z hlediska filosofie spjata se vztahem k celku filosofie – a také k celku skutečnosti, k celku světa. A navíc naším záměrem je dát zvláštní důraz na tu stránku víry, která nám otevře pohled ne pouze na člověka a na lidský život, ale na svět vůbec. Proto budeme dbát na to, abychom nepřehlédli zejména kosmické rysy onoho fenoménu, kterému říkáme (budeme říkat) „víra“.

Pochopitelně to má své dějinně situační okolnosti. Ale ani tyto okolnosti nesmíme chápat jako něco nahodile provázejícího naši existenci a naši přítomnost, náš pobyt na tomto světě. Okolnosti nejsou pouze nějakým vnějšně průvodním fenoménem, nýbrž jsou vždycky také mediem a nositelem nějakého významu. Tento význam není přímou (integrovanou) součástí situace, ale promlouvá a oslovuje nás víc než pouze „v ní“, ale také a především „skrze ni“. Dějinné situaci nemůžeme porozumět (opravdu, plně), aniž bychom porozuměli výzvě, která z ní a skrze ni promlouvá, která se k nám (a to docela osobně, nejen obecně a abstraktně) obrací a hledá naše pochopení a naši připravenost správně, přiměřeně (a to znamená ne pouze slovně, obecně, teoreticky, nýbrž prakticky, tj. celým životem) na ni odpovědět, zareagovat.

Otázka víry není naléhavá jen nadčasově, trvale, po věky, ale v některých dějinných okamžicích zvlášť mohutně. A po našem soudu taková mimořádně naléhavá potřeba se otázkou víry zabývat charakterizuje právě naši dobu a naši současnou situaci, právě s přihlédnutím ke konkrétnosti české, československé a vůbec středoevropské situace. Tím je dán také společenský a politický kontext otázky, o kterou nám tu půjde.

Uvážíme-li, že otázka víry je především otázkou intimně osobní, která má navíc životní důležitost, je zřejmé ono krajně široké významové spektrum, které je s naší otázkou spojeno.